

КРИВЕНЦОВА

Антоніна Михайлівна

УДК 336:368.013(477)

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА ПРИБУТКОВОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

MAIN TRENDS STRENGTHENING FINANCIAL STABILITY AND PROFITABILITY OF INSURANCE COMPANIES IN UKRAINE

аспірант кафедри фінансів та банківської справи Київський університет ринкових відносин

В статті розкрито стратегічну схему підвищення фінансової стійкості та прибутковості страхових компаній, яка включає фінанси, ринки та внутрішні процеси. Запропоновано здійснювати аналіз фінансового оздоровлення страхової компанії за трьома етапами: усунення зовнішніх ознак кризового стану, проведення локальних заходів щодо покращення фінансового стану, створення стабільної фінансової бази. Проілюстровано алгоритм вибору методів фінансового оздоровлення страхової компанії. Визначено оперативні заходи, які сприяють відновленню платоспроможності та підтримки ефективності страхової та фінансової діяльності підприємства. Встановлено важливі чинники поліпшення фінансового стану страховика, які вплинуть на підвищення прибутковості компанії, а отже, і ефективності її діяльності, покращення її фінансових показників.

В статье раскрыто стратегическую схему повышения финансовой устойчивости и прибыльности страховых компаний, которая включает финансы, рынки и внутренние процессы. Предложено осуществлять анализ финансового оздоровления страховой компании в три этапа: устранение внешних признаков кризисного состояния, проведения локальных мероприятий по улучшению финансового состояния, создание стабильной финансовой базы. Проиллюстрировано алгоритм выбора методов финансового оздоровления страховой компании. Определены оперативные мероприятия, способствующие восстановлению платежеспособности и поддержания эффективности страховой и финансовой деятельности предприятия. Установлены важные факторы улучшения финансового состояния страховщика, которые повлияют на повышение прибыльности компании, а следовательно, и эффективности ее деятельности, улучшение ее финансовых показателей.

In the article the strategic scheme of improving financial stability and profitability of insurance companies, which includes finance, markets and internal processes is solved. The financial rehabilitation of the insurance company in three stages: the removal of external signs of crisis, conducting local measures to improve the financial condition, a stable financial base is proposed to analyze. The selection algorithm methods of financial rehabilitation of the insurance company are illustrated. The operational measures to help restore solvency and efficiency of support insurance and financial activity are defined. The important factors improve the financial condition of the insurer that will impact on increasing profitability, and hence its effectiveness, improve its financial performance are established.

Ключові слова: фінансовий стан страховика, фінансова стійкість, прибутковість, фінансове оздоровлення страховика

Ключевые слова: финансовое состояние страховщика, финансовая устойчивость, прибыльность, финансовое оздоровление страховика

Keywords: the financial condition of the insurer financial strength, profitability, financial recovery insurer

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В сучасних глобалізаційних процесах стійкість страховика є головним пріоритетом державної економічної політики, оскільки від неї залежить стабільний подальший розвиток в державі. Яскравим підтвердженням того, що фінансова стійкість страховика - це фундамент економічно розвинутих держав і набуває все більшої актуальності на даний час, є світова економічна криза. Навіть невеликі зміни

фінансової стійкості страхової компанії можуть спричинити вельми погані наслідки для цілої економіки. Тому, на сьогодні визначним є проблема забезпечення фінансової стійкості страхової компанії. На даний час дана проблема потребує першочергового вирішення, оскільки успішність діяльності страхової компанії залежить від рівня її фінансової стійкості та прибутковості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідження фінансової стійкості та прибутковості здійснювалися такі науковці як Ареф'єва О.В. [1], Баранов А. [2], Городинська Д.М. [1], Єршова Н. Ю. [3], Землячова О.А. [4], Корнева Н.О. [5], Кириченко Л.А. [6], Шаповалова І.О. [5], Череп А.В. [6], Цугунян А.М. [7] та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття

На сьогодні існує чимало наукових досліджень щодо заходів покращення фінансового стану страхових компаній, однак недостатньо дослідження питання зміцнення їх фінансової стійкості та прибутковості.

Мета статті – дослідження заходів зміцнення фінансової стійкості та прибутковості страхових компаній в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Для діяльності страхових компаній важливе значення має їх фінансова стійкість. Економічною передумовою останньої є наявність певного співвідношення між величиною страхових зобов'язань компанії та розміром коштів, які знаходяться в її розпорядженні. Коли сукупна величина страхових резервів та власних коштів страховика дорівнює його зобов'язанням або перевищує їх, то страховик може виконати свої зобов'язання. У даному випадку він є надійним та платоспроможним партнером для своїх клієнтів, насамперед, страхувальників. Коли ж розмір власних коштів та страхових резервів менший за величину зобов'язань, то страховик виконати всі свої зобов'язання не зможе. Така ситуація критична як для страховика, так і для страхувальника, бо перший може стати банкрутом, а другий – недоотримати або взагалі не отримати належне йому страхове відшкодування [2, с. 113].

Для забезпечення фінансової стійкості та прибутковості страхові компанії повинні забезпечувати гарантії і вартість послуг таким чином, щоб всі невід'ємні ризики були взяті до уваги. Як правило, страховики не досить приділяють увагу оцінці ризиків, тому важливо, щоб їхні інвестиції були дуже різноманітними і не сконцентровані в певному секторі або високих ризикових активах. Використовуючи методологію управління активами і пасивами портфель активів відповідає профілю відповідальності страхової компанії. Реалізація політики управління ризиками і стратегії в яких ефективно управління андеррайтингом, ціновими, інвестиційними та операційними ризиками має життєво важливе значення для досягнення прибуткового зростання.

Стратегічна схема підвищення фінансової стійкості та прибутковості страхових компаній може включати такі стратегічні напрями:

I. Фінанси (наявність власного капіталу, платоспроможність, ліквідність);

II. Ринки (нові ринки, нові клієнти, нові страхові продукти);

III. Внутрішні процеси (збільшення темпів зростання обсягу продуктів, зменшення тривалості страхової операції та оперативність вирішення всіх проблем).

Зміцнення фінансової стійкості та прибутковості страхових компаній потребує періодично здійснювати аналіз фінансових результатів та оцінку фінансового стану страховика. Саме тому, аналіз фінансової стійкості та прибутковості страхових компаній займає центральне місце в процесі управління ними, а вибір інструментарію аналізу фінансової стійкості та прибутковості обумовлюється цілями, об'єктами, а також іншими параметрами, що дозволить впроваджувати обґрунтовані заходи фінансового оздоровлення.

Пропонуємо аналіз фінансового оздоровлення страхової компанії здійснювати за наступними етапами:

I. Усунення зовнішніх ознак кризового стану. Ціль застосування методів першого етапу – доведення коефіцієнта поточної ліквідності й забезпеченості власними оборотними коштами до нормативного рівня. Застосування оперативних методів фінансового оздоровлення важливо й для рентабельних, стійких страховиків. Оперативні методи відновлення платоспроможності: удосконалювання платіжного календаря; регулювання рівня незавершеного виробництва; переклад низько оборотних активів у високооборотні; переоформлення короткострокової заборгованості в довгострокову; проведення інших оперативних заходів [3].

Враховуючи проблеми фінансового стану страховика в умовах фінансової кризи, а також необхідність стабілізації фінансової стійкості в умовах фінансової нестабільності, варто вжити таких заходів [3, с. 234]:

- усунення зовнішніх факторів банкрутства;
- удосконалення поточного календаря фінансового документа, у якому докладно відображається грошовий обіг підприємства;
- регулювання рівня незавершеного виробництва;
- переведення низькооборотних активів до високооборотних;
- вживання локальних заходів з поліпшення фінансового стану;
- забезпечення фінансового становища в середньостроковій перспективі, яке виявляється в стабільному надходженні виручки від реалізації в достатньому рівні ліквідності активів, підвищенні рентабельності продукції, установлення призупинення штрафних санкцій за прострочену кредиторську заборгованість, забезпечення достатності фінансових ресурсів для покриття нових поточних зобов'язань; поступове погашення старих боргів, скорочення витрат до мінімально допустимого рівня, проведення енерго- і ресурсощадних заходів;
- створення стабільної фінансової бази; забезпечення стійкого фінансового становища підприємств у довгостроковій перспективі, створення оптимальної структури балансу та фінансових результатів, фінансової системи підприємства до несприятливого зовнішнього впливу.

II. Проведення локальних заходів щодо покращення фінансового стану. Ціль застосування методів фінансового оздоровлення – забезпечення стійкого фінансового стану підприємства в середньостроковій перспективі, що проявляється в стабільному надходженні виторгу від реалізації, достатньому рівні ліквідності активів, підвищенні рентабельності послуг до 3-5 %. На другому етапі застосовуються наступні методи: забезпечення достатності фінансових ресурсів для покриття знову виникаючих поточних зобов'язань; поступове погашення старих боргів. При реалізації методів другого етапу оцінюється можливість залучення додаткових внутрішніх джерел фінансування. До таких джерел ставляться: реалізація непотрібних і не використовуваних високооборотних активів, скорочення витрат до мінімально припустимого рівня, проведення енерго- і ресурсозберігаючих заходів [3].

Якщо моніторингом виявлено недостатній рівень фінансової стійкості страхової компанії, то можна реалізувати такі дії [1, с. 85]:

- оптимізація руху фінансових ресурсів страхової компанії і врегулювання фінансових відносин, які виникають під час розрахункових відносин між господарюючими суб'єктами з метою ефективного їхнього розподілу;

- розробка стійкої фінансової стратегії страхової компанії;

- розробка проектів перспективних і поточних фінансових планів, прогнозних балансів та бюджетних коштів;

- розрахунок прогнозних значень реалізації послуг і планів капіталовкладень, собівартості послуг тощо;

- визначення джерел фінансування господарської діяльності, а також бюджетне фінансування, довго- та короткострокове кредитування тощо;

- координація фінансових підрозділів страхової компанії.

III. Створення стабільної фінансової бази. Застосування методів фінансового оздоровлення третього етапу вимагає залучення додаткових інвестицій. Метою довгострокових методів фінансового оздоровлення є забезпечення стійкого фінансового становища підприємства в довгостроковій перспективі – створення оптимальної структури балансу, фінансових результатів, стійкої фінансової системи підприємства до несприятливих зовнішніх впливів. Довгостроковими методами фінансового оздоровлення є: активний маркетинг із метою пошуку перспективної ринкової ніші, здійснення пошуку інвестицій, зміна активів під нові послуги [3].

Таким чином пропонуємо алгоритм вибору методів фінансового оздоровлення страхової компанії, що зображений на рис. 1.

При абсолютній фінансовій стійкості страховиків пропонуємо нарощення власного капіталу; збільшення короткотермінових позикових коштів; забезпечення оптимальної структури джерел

фінансування оборотних активів; зменшення власних коштів заморожених в дебіторській заборгованості; збільшення кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги до рівня аналогічної дебіторської заборгованості.

При номінальній фінансовій стійкості пропонуємо такі заходи, як: зменшення вартості запасів; нарощення власного та власного оборотного капіталу; прискорення обертання фінансових ресурсів, що авансовані в оборотні активи страховика.

Для помірній фінансовій стійкості страхової компанії пропонуємо такі заходи, як: зменшення поточних зобов'язань; зменшення поточних боргів в структурі джерел фінансування необоротних активів; збільшення довгострокових джерел фінансування; збільшення нерозподіленого прибутку; збільшення власних коштів в обороті; реструктуризація дебіторської заборгованості.

При фінансовій нестабільності страхової компанії пропонуємо такі заходи, як: збільшення чистого прибутку та зменшення частки його споживання; зменшення банківських кредитів; зменшення поточних боргів у структурі джерел фінансування страховика; зменшення короткострокових кредитів, що спрямовуються на формування необоротних активів; збільшення власних коштів в обороті страховика.

При кризовій фінансовій ситуації пропонуємо збільшення прибутку страховика; зменшення фінансових та загальногосподарських витрат; зменшення повільно ліквідних активів, що не використовуються у виробничій діяльності; зменшення високо витратних для підприємства кредитів; зменшення поточних боргів, що спрямовуються на формування необоротних активів; збільшення власних коштів в обороті; збільшення виручки від реалізації; залучення інвестицій; збільшення статутного фонду; реструктуризація кредиторської заборгованості.

Серед оперативних заходів, що сприяють відновленню платоспроможності та підтримки ефективності страхової та фінансової діяльності підприємства, слід також виділити [7, с. 51]:

- зміну керівної ланки страхової організації;
- інвентаризацію майна;
- оптимізацію дебіторської заборгованості;
- зниження витрат на ведення справи;
- продаж дочірніх фірм і часток у капіталі інших організацій;
- продаж незавершеного будівництва;
- оптимізацію кількості персоналу та забезпечення соціальних пільг для звільнених;
- продаж зайвого устаткування, засобів комп'ютерної техніки тощо;
- конверсію боргів за допомогою перетворення короткострокових заборгованостей в довгострокові позики або довгострокові іпотеки.

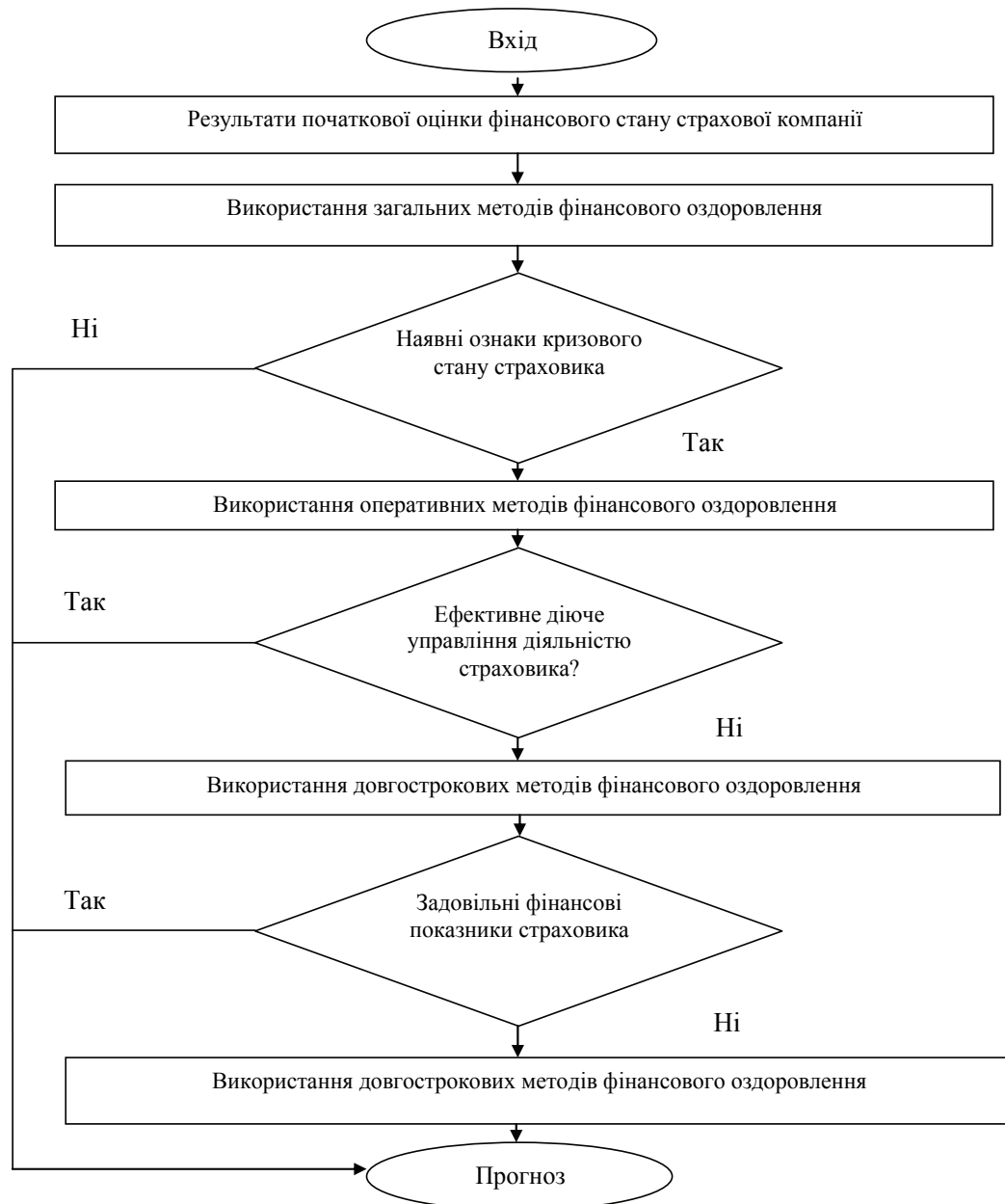

Рис. 1. Алгоритм вибору методів фінансового оздоровлення страхової компанії [власна розробка автора]

Важливим чинниками поліпшення фінансового стану страховика, які вплинуть на підвищення прибутковості компанії, а отже, і ефективності її діяльності, покращення її фінансових показників є [4, с. 65]:

– впровадження зарубіжного досвіду організації страхування і ефективного функціонування страхового ринку, оскільки страхові компанії в розвинутих країнах добре знають сильні і слабкі сторони клієнтів, мають певний досвід ринкових перетворень, вимушені постійно оцінювати ризик і прогнозувати страхові події, розробляти рекомендації по підвищенню ефективності роботи страховиків і страхувальників та по виконанню страхових зобов'язань по укладених договорах;

– розвиток та розширення всіх видів страхування завдяки впровадженню європейських та світових технологій;

– реалізація страхових продуктів у прямій залежності від потреб ринку;

– максимальний обсяг охоплення ринку, повне обслуговування потреб клієнтів, лідерство у питаннях зниження собівартості страхових премій;

– побудова розгалуженої мережі індивідуального обслуговування, пошук та розробка нових видів страхування;

– зміцнення та вдосконалення організаційно-територіальної мережі.

ВИСНОВКИ

Отже, зміцнення фінансової стійкості та прибутковості страхових компаній потребує

періодично здійснювати аналіз фінансових результатів та оцінку фінансового стану страховика. Саме тому, аналіз фінансової стійкості та прибутковості страхових компаній займає центральне місце в процесі управління ними, а вибір інструментарію аналізу фінансової стійкості та прибутковості обумовлюється цілями, об'єктами, а також іншими параметрами, що дозволить впроваджувати обґрунтовані заходи фінансового оздоровлення.

Список використаних джерел

1. Ареф'єва О.В. Економічна стійкість підприємства: сутність, складові та заходи з її забезпечення / О.В. Ареф'єва, Д.М. Городинська // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 8(86). – С. 83–90.
2. Баранов А. Управління страховим портфелем / А. Баранов // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. – 2007. – С. 112–116.
3. Єршова Н.Ю. Щодо питання оцінки фінансової діяльності підприємства в сучасних умовах / Н.Ю. Єршова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kpi.kharkov.ua/archive/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0/vestnik/%D0%90%D0%BA%D1%82%D1%83%D0%B0%D0

%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B8%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83%20%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%81%D1%83%D1%81%D0%BF%D1%96%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0/2011/30/esson7.pdf. – Назва з екрану.

4. Землячова О.А. Оцінка фінансового стану страховика та шляхи його поліпшення / О.А. Землячова // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції – 2014 – № 2. – С. 54–66.

5. Корнєва Н.О. Шляхи покращення фінансового стану підприємств / Н.О. Корнєва, І.О. Шаповалова // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія: Економічні науки. - 2013. - Вип. 5.1. - С. 55–60.

6. Череп А.В. Проблеми визначення фінансового стану підприємств в умовах фінансової кризи / А.В. Череп, Л.А. Кириченко. – 2008. – № 6. – С. 233–236.

7. Цугунян А.М. Фінансова стійкість страховиків та шляхи її зміцнення / А.М. Цугунян // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції – 2014 – № 2. – С. 45–53.